

Černý Důl

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Vrchlabí

Nadmořská výška: 684 m n. m.

Počet obyvatel: 655

Adresa URL: www.cernydul.cz

Okres: Trutnov

GPS souřadnice: 50.634961N, 15.710594E

První pís. zmínka: 1489 (535 let)

PSČ: 543 44

Historie obce Černý Důl

Název vznikl patrně díky poloze uprostřed hlubokých černých lesů. Městys sestával z několika částí, z městysu Černý Důl, obce Nová Ves a tzv. III. horského dílu, což bylo uskupení horských bud - Bobí, Böhnischovy, Hrnčířské, Liščí a Spieglovy boudy, zvané také Na Zrcadle. Nejstarším dílem byla Nová Ves, první zmínka o ní pochází již z roku 1489. Byla to ves lánového typu rozložená na obou březích potoka Čistý.

Vznik Černého Dolu souvisí s počátky těžby rud v Krkonoších. Už v roce 1383 jsou uváděny počátky těžby železné rudy v údolí okolo potoka Čistý, které prováděli majitelé Kryštof Gendorf z Gendorfu Hostinného páni z Turgova. V těžbě pak pokračoval počátkem 16. století i majitel vrchlabského panství Jan Tetour z Tetova. V roce 1533 od něj získal panství Kryštof Gendorf z Gendorfu. Realizoval velkorysé plány těžby zlata, stříbra a železné rudy v Krkonoších. Získal pro Novou Ves a Lánov od Ferdinanda I. rozsáhlé horní privilegium, které obcím umožňovalo vařit a čepovat pivo, provozovat řemesla a konat týdenní trh.

Nedaleko Nové Vsi pak vznikla osada, podle jednoho z dolů nazývaná Gottes Hilf (Pomoc boží). V roce 1556 byla postavena kaple, která měla stejný název. Roku 1563 zemřel Gendorf bez mužského dědice a o jeho majetek se rozdělily jeho dcery. Již v roce 1561 však Gendorf přepsal panství Vrchlabí na svou druhorozenou dceru Eustachii, manželku bývalého kancléře lehnického knížectví Zikmunda Bocka z Hermstorfu.

Právě Eustachie v roce 1564 povyšuje osadu Gotteshilf na městečko s novým názvem Černý Důl a dává mu hornické svobody.

Povýšení na městečko roku 1564 zařídila Eustachie z Gendorfu. Povolila také usazování řemeslníků, těžbu dřeva, zřizování zahrad a domů a vyžadovala od osadníků robotu. Městys měl privilegia na tři výroční trhy, které se ztratily za třicetileté války. Po skončení dolování se obyvatelstvo muselo přeorientovat na plátenictví, přadláctví, zemědělství a chov dobytka, protože pozemky tvořily většinou horské pastviny. S rozvojem pastevectví souvisí také zakládání jednotlivých bud a budního hospodářství v okolí Černého Dolu.

Důležitou roli v obživě v Krkonoších bylo dřevařství. Už v 16. století se začalo s těžbou dřeva a jeho plavením až do Kutné Hory. Podle tereziánského katastru v Černém Dole pracoval 1 pekař, 1 řezník, 23 tkalců, 1 kovář, 1 kolář, 1 truhlář, 1 švec. Ve fasi jsou uvedeni ještě 1 horník, 2 nádeníci, 1 řezník, 1 švec, 3 přadláci, mlynář na zakoupeném mlýně o jednom kole a dva obecní mlýny po jednom kole. Velký počet obyvatel našel práci v rodícím se průmyslu. Už v 18. Století se těžil vápenec ve vápencovém lomu, který roku 1844 koupil Alois Renner. K němu později přidal jeho syn vápenku a zpracování mramoru. Do roku 1899 pracovala výroba šindelů a 2 pily. V roce 1859 vznikla brusírna dříví

na místě železného hamru a bělidla. V témže roce byla založena papírna, která pracovala však pouze krátce. Budovu koupil Josef Menčík, který v ní zřídil barvírnu a tiskárnu bavlny v roce 1874. K tomu přidal později tkalcovnu a roku 1900 mechanickou tkalcovnu. Zatímco Nová Ves byla lánová ves rozložená na březích potoka, Černý Důl byl navržen jako město s čtvercovým náměstím a navazovalo na vesnici v její polovině. Obě obce byly spojené a v dokumentech uváděny společně, rychtářský a purkmistrovský úřad však patřil k Černému Dolu. Černý Důl měl rychtáře, 11-12 přísežných, 2-3 obecní starší a církevního otce. Po zavedení obecního zřízení se již používá pouze názvu Černý Důl, ale k formálnímu sloučení v městys Černý Důl došlo až vyhlášením c. k. místodržitele ze dne 30. prosince 1902 č. 273126.

Příslušným politickým i soudním okresem Černému Dolu bylo vždy Vrchlabí, případně landrát Vrchlabí. Žili zde převážně obyvatelé německé národnosti (např. v roce 1930 se z celkového počtu 1.105 lidí přihlásilo k německé národnosti 1.059 obyvatel a k české 42). Převážná většina se také hlásila k římskokatolickému vyznání. Už od roku 1869 pracoval v městysi poštovní úřad, od roku 1891 telegrafní. V roce 1878 se objevila snaha o zřízení četnické expozitury, Černý Důl dosud spravovala četnická stanice v Hostinném, které bylo však příliš daleko. Od roku 1913 pak v městysi sídlila četnická stráž. První dřevěný vodovod byl zřízen v městysi v roce 1867 a napájel kašnu a náměstí. Vodovod ze železných trubek byl nejprve soukromý pro potřeby průmyslových podniků v Černém Dole. V roce 1903 byl zaveden do obytných domů a 1901 i na Hrnčířské boudy. Elektrické osvětlení v městysi bylo pořízeno roku 1914.

